

Wat vertellen planten ons over de bodem

Bio-indicatie

Wieger Wamelink

Wieger.wamelink@wur.nl

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

100years
1918 — 2018

Overzicht

Bepaling van bodemkwaliteit op basis van plantensoorten
of vegetatieopnamen, kan dat?

Hoe zijn de indicatiewaarden bepaald?

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

100years
1918 — 2018

Relatie plant bodem

Interactie tussen
bodem en vegetatie

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

100years
1918 — 2018

Voordelen/nadelen

Voordelen

- Geen bodemmonster nodig

- Informatie op basis van opnamen uit het verleden

Nadelen

- Time leg

- Veel data nodig om dit voor veel soorten te doen

- Onzekerheid

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

indicatiewaarden

Hoe zijn de indicatiewaarden bepaald?

Totstandkoming indicator waarden

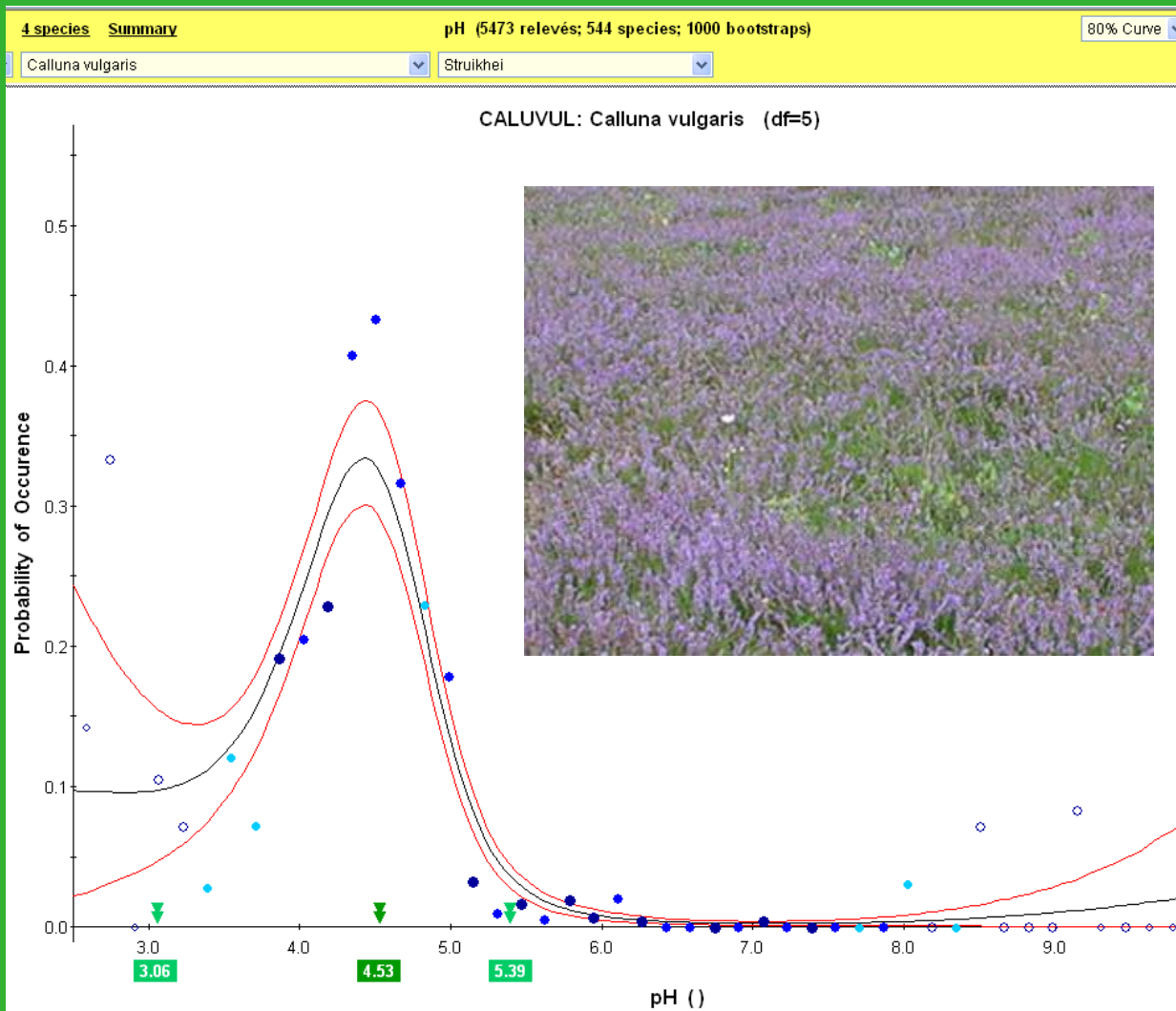

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

100years
1918 — 2018

Response curve van *Calluna vulgaris* (struikheide) voor bodem pH

Database met:
Abiotische metingen
Vegetatieopnamen

Respons curve
Gemiddelde respons

Indicator waarde

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

100years
1918 — 2018

Indicatiewaarden en ranges

Dutch	SpecNr	C/N mean	C/N 05	C/N 25	C/N 75	C/N 95	Ca mean	Ca 05	Ca 25	Ca 75	Ca 95	Cl mean	Cl 05	Cl 25	Cl 75	Cl 95
Gewone zilverspar	2201	25.9	17.9	23.0	30.4	33.6	9.1	0.8	1.9	33.5	263.1	12.6	6.9	9.5	16.2	23.4
Reuzenzilverspar	2203	29.7	22.4	28.2	33.0	34.2	4.2	0.7	1.3	10.3	64.7	14.1	9.7	12.3	16.0	20.8
Esdoorn (G)	6001	21.9	12.3	18.0	28.1	33.1	36.9	1.2	7.8	164.1	1059.1	15.2	7.5	11.3	19.9	31.4
Spaanse aak	1	18.0	13.3	16.4	20.0	22.7	452.7	98.0	288.2	792.4	1637.9	19.7	12.6	16.4	22.2	33.0
Noorse esdoorn	1850	20.4	15.6	18.4	22.6	26.8	203.0	28.7	114.5	411.6	891.6	16.7	11.1	14.3	19.4	25.2
Gewone esdoorn	2	20.1	15.2	18.2	22.4	25.9	207.4	27.9	102.3	461.7	1054.1	17.5	12.1	15.0	19.8	26.7
Gewoon duizendblad	4	10.4	8.4	9.2	11.4	14.7	881.1	169.4	479.7	1765.0	3359.4	15.2	7.2	10.7	21.2	31.6
Wilde bertram	5	13.2	9.9	12.2	14.6	16.7	4442.4	1006.3	2993.4	7945.0	11338.8	30.5	13.7	21.6	225.8	686.9
Kalmoes	7	14.6	12.0	13.5	15.8	18.0	6160.0	2528.2	4618.2	9106.8	11653.8	458.8	33.1	292.1	656.0	1097.1
Christoffelkruid	8	19.7	17.0	18.9	20.9	22.5	405.1	228.6	314.3	498.7	832.3	17.1	12.6	15.9	19.0	21.1
Muskuskruid	10	20.1	17.2	19.0	21.3	23.1	523.6	203.6	338.8	782.5	1549.6	20.1	15.0	17.7	21.9	29.4
Zevenblad	11	17.7	12.4	16.0	20.1	22.6	618.9	167.8	364.3	1065.9	2277.1	21.2	14.4	17.6	23.9	153.7
Witte paardenkastanje	1851	20.3	16.4	18.7	22.1	25.4	219.3	40.8	126.0	413.3	825.9	16.8	12.4	15.0	18.7	23.3
Hondspeterselie	12	12.0	9.9	11.1	12.8	15.6	1248.9	476.9	880.8	1800.4	3095.7	26.2	14.6	21.2	32.6	278.0
Gewone agrimonie	13	10.0	8.3	8.9	10.8	13.4	1021.6	174.7	607.2	1957.2	3163.5	14.5	7.2	10.8	19.4	27.8
Bolderik	15	10.2	8.4	9.0	11.2	13.4						27.3	11.1	19.6	159.4	591.3
Struisgras (G)	6013	12.5	8.9	10.2	14.0	25.7	603.5	2.6	93.1	3847.5	7064.0	191.5	9.4	22.9	682.9	2918.8

Berekening

Methode om abiotiek te berekenen op basis van vegetatieopnamen

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

100years
1918 — 2018

Methode Stap 1. Een vegetatieopname met soorten met een indicatorwaarde geeft een gemiddelde berekende pH

soortnaam	pH
<i>Agrostis vinealis</i>	4.4
<i>Calluna vulgaris</i>	3.7
<i>Campylopus introflexus</i>	4.2
<i>Campylopus pyriformis</i>	3.4
<i>Cladina portentosa</i>	4.1
<i>Cladonia coccifera</i>	4.0
<i>Cladonia crispata</i>	3.7
<i>Cladonia floerkeana</i>	4.0
<i>Cladonia gracilis</i>	4.1
<i>Cladonia grayi</i>	5.1
<i>Cladonia macilentata</i>	3.9
<i>Cladonia ramulosa</i>	5.1
<i>Cladonia strepsilis</i>	3.8
<i>Cladonia uncialis</i>	3.8
<i>Deschampsia flexuosa</i>	3.5
<i>Festuca filiformis</i>	5.3
<i>Placynthiella icmalea</i>	-
gemiddelde pH	4.1

Niet alleen planten, ook paddenstoelen geven iets aan

Vochtindicatie langs een gradiënt

Moeraswolfsklaus, vochtindicator

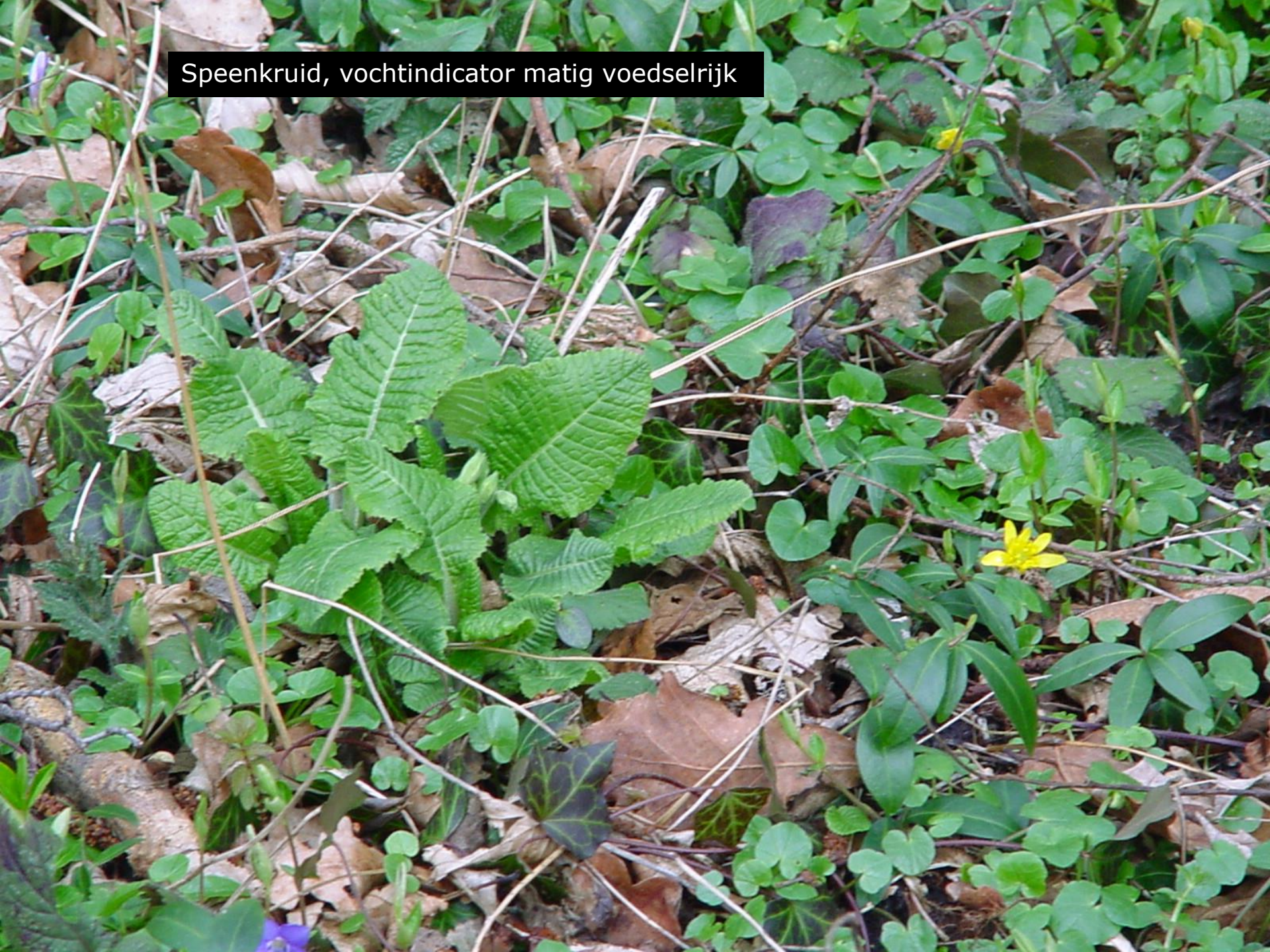
Zonnedaauw, vochtindicator en voedselarm

Kivietsbloem, vochtindicator, matig voedselrijk

Speenkruid, vochtindicator matig voedselrijk

Kamille, voedselrijk voor natuur, voedselarm voor een intensieve akker

Korenbloem, voedselrijk voor natuur, voedselarm voor een intensieve akker

Witbol, boterbloem en distels, matig voedselrijk

Aan de kleur van de vegetatie valt al veel af te leiden, zelfs met Remote Sensing

Brandnetel, voedselrijk voor natuur, voedselrijk voor grasland, stikstof indicator

Pitrus, voedselrijk voor natuur, indicator voor fosfaat

Schapegras, zeer voedselarm

Organisch stof gehalte in de bodem

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Org stof %
Cladonia zopfii	Ezelspootje	2.6
Stereocaulon condensatum	Stuifzandkorrelloof	2.6
Cladonia strepsilis	Hamerblaadje	2.7
Cladonia cervicornis	Gewoon stapelbekertje	2.7
Cladonia rappii	Slank stapelbekertje	2.7
Tortula species	Sterretje p.p. (G)	2.8
Diploschistes muscorum	Duindaalder	2.8
Placynthiella icmalea	Bruine veenkorst	2.8
Cetraria aculeata	Gewoon kraakloof	2.8
Peltigera neckeri	Zwart leermos	2.8
Ceratodon species	Purpersteeltje (G)	2.8
Oenothera parviflora	Kleine teunisbloem s.l.	3.4
Sedum acre	Muurpeper	3.5
Jasione montana	Zandblauwtje	3.5
Hypogymnia tubulosa	Witkopschorsmos	3.5
Cerastium semidecandrum	Zandhoornbloem	3.5
Bromus species	Dravik (G)	3.5
Myosotis stricta	Stijf vergeet-mij-nietje	3.6
Erophila verna	Vroegeling	3.6
Carex arenaria	Zandzegge	3.7

Organisch stof gehalte in de bodem

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Org stof %
Salix cinerea	Grauwe en Rossige wilg	16.0
Cirsium dissectum	Spaanse ruiter	16.1
Cirsium palustre	Kale jonker	16.1
Alopecurus geniculatus	Geknikte vossenstaart	16.2
Juncus bulbosus	Knolrus	16.2
Carex elongata	Elzenzegge	16.3
Juncus articulatus	Zomprus	16.3
Persicaria minor	Kleine duizendknoop	16.4
Lotus pedunculatus	Moerasrolklaver	16.5
Osmunda regalis	Koningsvaren	16.6
Cardamine amara	Bittere veldkers	16.7
Schoenoplectus tabernaemontani	Ruwe bies	16.7
Salix aurita + S. cinerea	wilg	16.9
Filipendula ulmaria	Moerasspirea	16.9
Phalaris arundinacea	Rietgras	17.2
Juncus effusus	Pitrus	17.2
Galium uliginosum	Ruw walstro	17.2
Mentha species	Munt (G)	17.2
Juncus acutiflorus	Veldrus	17.3

Samenvatting

Bio-indicatie kan

- uitgebreid getest en gebruikt in de natuur
- Landbouw onbekend terrein

Graslanden kan met dezelfde methode

Akkers mogelijk ook

Dank voor jullie aandacht
Vragen?

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

100years
1918 — 2018